

na številko v oklepaju ki se nahaja poleg vsakega naslova, pripiljite tega spodaj ali na ovitku. Ako (101) je številka tedaj vam s prihodnjo številko našega lista poteče naročnina. Prosimo ponovite jo takoj.

PIKNIK!

Okrajni tajnik soc. stranke G. T. Frankel naznanja, da se vrši dne 15. avgusta t. l. velik letni piknik skupne soc. stranke v Cook Countyju. Piknik se vrši v Spachmans Grove, kamor je moči priti s Elston ave. karo, ki pride direktno do vrta. Tiketi so po 25c. od osebe in se jih dobi pri Frank Podlpepu, 202 N. Curtis St.

Od blizo in daleč

Preganjanci grabežev (grafitarjev) niso v mnogih slučajih nič bolj kot grabeži. Ako bi se lahko vsi vdeležili grabežstva, ki stremijo za njim, bi morali po dnevu z lučjo iskati preganjalec grabežev.

Tu gledamo "angeljskočistega" in "meščanskokrepostnega" gosp. Francis J. Heney - advokata in javnega tožitelja iz San Francisco, ki je neizprosno nastopil proti grabežem, ne glede na njih mesto, ktereга zavzemajo v današnji družbi, ki je danes razkrinkan kot premeten grabež.

To žalostno vest o grehu svetnika je zanesel v širni svet nesrečen slučaj, ki se je dogodil v kongresu. Krepostni Heney je dobil od stric Sama \$27.000, ne da bi izvršil kakšno delo za njega. Grabežstvu, ki je združen s kapitalizmom, se ne da priti v okoliščini, ki so za njega pomembni sredstva. Proti grabežtvu pomaga le železna metlja socializma.

Neki meščanski žurnalistični redarski hlapec je v nemškem meščanskem listu v članku, ki se začne s štrajkom v McKees Rocks, oziroma na delavske žene citiral Schillerjev španski stavek: "Da werden Weiber zu Hyänen..." (Zdaj postanejo ženske hijene.)

Kakor če bi ne bili oboroženi bitiči ne zakrivili, da so delavske žene obupale!

Žurnalističnemu hlapecu je kaj lahko v uredniški sobi hliniti ogorčenje, ker je za to plačan od kapitalistov.

Nam se ni treba klanjati kapitalističnim vlačugam in priležnikom, zato snamemo klobuk pred vrlemi in hrabrimi delavskimi ženami v McKees Rocks.

Dokazale so, da so hrabre in pogumne, da jih moramo občudovati. Delale so in trpele so bedo, revščino in glad s svojimi možmi in deca. Kasneje so se pa borile rami ob rami, ko so stopili kapitalistični hlapec v akcijo. Ženske so branile za svoje može in deca sloveske pravice; zatoraj slava njim in vsakega naj bo sram, ki jih blati.

Največa laž v ti deželi "enanost" je, da kdor ima talent, tudi kaj doseže.

Ne oziraje se na to, da v Chicagu na Blue Island cesti največji duševni reveži izdajajo svoj list, ne oziroma na to, da so uredništva meščanskih slovenskih časnikov in listov družih narodov polna kretinov, povdarjamo še enkrat da je to grda laž.

Uprava "Carnegiejeve študentske" za pensioniranje profesorjev, želi, da se vsprejema na univerze v vsaučilišta dijake brez naobrazbe, če le plačajo šolnino za semestere. Iz tega sledi, da najboljši študent doseže komaj najslabše plačilo v Ljubljani, kar zopet rodi, da zavzemajo najvažnejša in najodločilnejša mesta največji tepeci in buteji, siromakov talent pa zamre, ter siromak nima denarja, da bi se izsolal.

Ponižni deželnozbornski hlapec kapitalistov so zdaj skoraj vsi na počitnicah in ne dela se zdaj zakonov. Res, prava sreča za ljudstvo!

Da so nekteri med temi zakone izdelajočimi kapitalističnimi bratci nezdrave pameti, je tudi resni-

ca. Razloček med njimi in pravimi norci je ta, da so norci zaprti v norišnici, ti pa sede v kakšnem deželnem zboru. Mi živimo zdaj v dobi pasjih dnov, nekteri postavodajalci pa trpe skozí celo leto radi vročine teh pasjih dnov. To smo zapazili na zakonih, ktere so omenjeni ozkomožganci predlagali. Da so z neizmiselnimi puritanskimi zakoni pričeli boj zoper vino in pivo, je že stara stvar. Zdaj so pričeli tudi boj proti tobaku — seve z zakoni in ne s podukom. V Ljubljani so navadno rekli: Ta človek kolne kot Madžar. V vizkonziškem deželnem zboru so pa bili poslanci mnénja, da najgrše kolneje Amerikanci in sprejeli so zakon, da ne sme nikdo kleti "javno", ali pa v navzočnosti "mladoletnih". Gubernator je ta zakon vetiral, češ, da je neizvedljiv in ntako obvaroval deželo pred blamažo. Gubernator je pač razumel, da je treba vzgoje, ne pa takih zakonov.

Postavodajalci so se brigali za vse in odšli so na oddih, na počitnice. Le za nekaj se niso brigali: za ljudstvo. Postavodajalci se niso brigali, kje naj dobi ljudstvo delo in od česar naj živi. Sami imajo lepe dohodke, kakaj naj bi se brigali še za ljudstvo, dokler ljudstvo stiska pesti v žepu in ponižno nosi kapitalistično suženjsko breme.

Okrajni birič (šerif) za Cripple Creek okraj Col. je ukazal, da morajo vsi inozemski delavci ostaviti omenjeni okraj, ker delajo ondodni izkoriščevalni rudokopni družbi preveč preglavice. Omenjena družba bo zaposlila le "ameriške" delavce.

Res, lep kompliment ni to za ameriške delavce, ktere smartra družba za bolj tope in mponižne kot inozemske.

Potomci hrabrih Mavrov, kterih zadnji kralj Boabdil je bil leta 1492 premagan po Ferdinandu katoliškem in ki je bežal z prestankom naroda v Afriko, so povzročili, da se je zagugal zdaj španski kraljevski prestol. Koncem 15. stoletja so bili bujni časi za Španijo, ki se je z združitvijo Aragonije in Kastilije povzdignila do svetovne vesile.

Temen fanatizem in brezobzirna krutost sta dičila vladno državo. S silo so zatrli arabsko kulturo in tisoče Mavrov so sežgali na grmadah, ki niso pobegnili v Afriko. Iz krvi in solz je rastle sila španskih kraljev, da je nekoč lahko dejal kralj: "V moji državi ne zaide solnce."

In danes? Razdrobljena je moč, slava plesni in nekdanj bogata dežela je danes siromašna.

Mi ne pretakamo solz za padlimi najemniki in vojaki! Hudo mora biti človeku, ki pozna zgodovino tega naroda, ko v zgodovini gleda, kako se je vpropastila kultura. Tako daleč pride narod, ktereга je dobila v svojo pest vsakemu napredku in kulturi sovražna cerkev. Osoda Španije je opomin za ves svet, posebno pa še za slovenski narod, ktereга imajo klerikaleci po ogromni večini še v temnih duševnih sponah.

Španija je bila vse kaj družega v svoji cvetoči idobi, kot smo mi, mali slovenski narod, in danes je podrtina. Tako usodo pričakuje slovenski narod, ako ne vzdrami naroda in z resno duševno borbo ne vzamemo klerikalcem vseh postojank.

Svetoven pregled.

V veri, da se porodi vsak trenotek sv. pisemsko tisočletno kraljevstvo, se je zbralo v Ballinamardu na Angleškem 2.000 kunejotov. Vsaki dan krstijo mnogo oseb kar javno v reki.

Lep dokaz, da je še mnogo ljudi na svetu, kterih nikdar ne bo srečala pamet.

Don Carlos, umrli pretendent za španski prestol, je zapustil

"vbogemu in svetemu" očetu v Rimu 2 milijona dolarjev.

Ta denar bi boljše došel španskim siromakom, ki nimajo kaj jesti, kot bogatemu in razkošnemu Vatikanu.

Španska vlada poroča oficijelno z dne 4. avg. t. l., da se ji posrečilo vdušiti vstajo v Barceloni, in da traja vstaja le še v nekterih manjših mestih na deželi.

Nadalje poroča vlada, da vstaja ni bila protivladna ampak, da se zdaj ljudstvo pomirjuje, ko je požgalo skoraj vse nunske in meniške samostane.

Iz Štokholma na Švedskem se poroča, da so delavci proglasili splošen štrajk. Ta splošen štrajk so zakrivali industrieci volnene in bombaževе industrije. V svoji ošabnosti in nadutosti so izprli 13 tisoč delavcev.

Kralj je sklical parlament v posebno zasedanje.

Turčija je odposlala vojaške čete pod varstvom turškega brodivoja, da zasedejo Kreto.

V Lisabonu na Portugalskem se vrše shodi in demonstracije proti katoliški cerkvi. Vdeleženci zahtevajo odstranitev redov in versko svobodo.

V državnem zboru je poslanec Comacho stavil to zadevni predlog, ktereга je nazadnjaška večina zavrgla. Na galerijah je nastal vihar in poslanci so se stekli, kot orožje so rabili stole in pesti. Boj je trajal še na cesti, ko spraznili dvorano.

...da se zadržo- debelo tiskajo, misleč si, če a s koščakom Lajerjem suha, ji bodo vsaj erke debele. Konda redlaga, da se to tiska z mastimi črkami. Zdaj se začne pregovarjanje, kaj pomeni, debelo in maj mastno. Debatu zaključil Kon-sam, rekoč: če je preiše debel, tudi masten. Pri teh besedah vsi telegadje potipljejo za ušesi — in čudo, vsi so zapazili, da tam dobro rejeni.

Ko zapiska fabriška piščalka, tane Konda, se našopiri kot kora in začne: kra kra kra. Za jim se uvrste piščanci, odgovorajoč svojemu bosu: ei, ei. Zvrse se v gosjo vrsto. Konda na-

Imate slabe in Nečisto kožo

M. Lenard's tonik in Lenard's Cream

Pišiti po cenik v slovenskem 548 Blue Island Ave., Chic

...rali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

...ali povest Ju

Kdor je zmožen kaj tacega: ukrasti človeku pošteno ime in ga oropati edinega kar poseduje, ta ni le tat osebnega poštenja, marveč je vstanu okraati vse, kar se mu ne zoperstavi z gorjačo in samokresom! Taki ljudje so javni tatovi, ktere je treba spraviti na varno!

Mi opozarjamo slovenske delavce v Ameriki, naj ne podpirajo javnih tatov, ker sicer bodo tudi oni sokrivi zločina, ki je rakrana na živem telesu človeške družbe!

Da bodo cenjeni čitatelji videli, kakšna krivica se je godila sodr. Jožetu Zavertniku od strani javnih tatov pri "Glas Svobode", prinašamo o tej zadevi izjavo, ktero smo prejeli od jugosl. soc. dem. stranke na Kranjskem, ktera se glasi:

Slavno uredništvo Proletarca v Ameriki!

Ker sodruga Jožeta Zavertnika vedno po krivem blati ameriški "Glas Svobode" izjavlja izvrševalni odbor jugoslovanske socialnodemokratske stranke v Ljubljani naslednje:

Izjavljamo, da sodrug Jože Zavertnik, ki ga na pada "Glas Svobode" z lažnjivi očitki, ni zakrivil ne v stranki in ne pri železničarski organizaciji nikake nerednosti, da ni poveril nikakršnega zneska kakor mu očita imenovani list z dne 24. maja t. l., ne stranki ne železničarski organizaciji ter da je pač bil strog in točen v tem pogledu in mu ni bilo treba zarditega pobegniti v Ameriko. S strankarskim denarjem sodrug Zavertnik ni imel nikdar opravka.

V Ljubljani, dne 17. julja 1909.

Za izvrševalni odbor jugosl. soc. dem. stranke

Etbin Kristan, Iv. Mlinar.

Od Rechtsschutz und Gewerkschaftsvereine z Dunaja je dobil gl. tajnik soc. organizacije o tej zadevi že leta 1907 sledeče pismo:

Wien, am 6. Februar 1907.

Herr John Petrich, Sekretar, Chicago.

Werter Genosse!

In Beantwortung der geschätzten Anfrage vom 24. Jänner d. J. teilen wir mit, das sich Genosse Josef Zavertnik während der Zeit seiner Anstellung als Administrator des "Eisenbahner" keines Betruges schuldig gemacht hat. Auch hat sein sonstiges Verhalten zu Klagen keinen Anlass gegeben.

Mit soc. dem. Gruss

Algemeiner Rechtsschutz & Gewerkschaftsverein für Oestereich

Wien, V.—L., Postfach

Das Central Sekretariat.

Josef Tomschek.

Te dve izjavi torej jasno pričata, kako zavravno in hajduško je vstanu napasti človeka list "Glas Svobode"; je pa tudi ob enem dokaz, da takim javnim tatovom ni preumazano nobeno sredstvo v dosego njih umazanih namenov.

Mi izjavljamo na tem mestu, da ne bomo mirovali tako dolgo, dokler se ne iztrebijo javni tatovi iz površja slovenske javnosti v Ameriki! Kdor bo pa napr. skušal še v bodoče zagovarjati take kreature, bomo z njimi istotako obračunali, kakor z njih gospodarji. Javnim tatovom — boj!!

ZA CONNEMAUGH.

Slov. socialistični klub št. 3 v Connemaugh, Pa., ima svoje redne mesečne seje vsako prvo nedeljo v mesen ob 9 uri dopoldne. Prihodnja seja se vrši pri sodr. Mrlaku na Franklinu.

S socialističnim pozdravom

Josep Briecelj, tajnik.

Listu v podporo:

A. Jelovečan, Hanna, Wyo., \$1.; Valentin Stalick, Rock Springs, Wyo., 50c.; Obema iskrena zahvala!

Madjarski katoliški župnik Ju-

List za koristi delav-kega ljudstva. Delavci so opravičeni do vsega kar producirajo.

This paper is devoted to the interests of the working class. Workers are entitled to all what they produce.

PROLETARAC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 587 So. Centre Ave.

"Delavci vseh dežel, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju ki se nahaja poleg našega naslova, prilepljena spodaj na ovitku, Ako (101) je številka tedaj vam s prihodnjo številko našega lista poteče naročnina. Prosimo ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 100.

Chicago, Ill., 10. avgusta (August), 1909.

Leto (Vol.) IV.

PIKNIK!

Okrajni tajnik soc. stranke G. T. Frankel nazninja, da se vrši dne 15. avgusta t. l. velik letni piknik skupne soc. stranke v Cook Countyju. Piknik se vrši v Spachmans Grove, kamor je moči priti s Elston ave. karo, ki pride direktno do vrta. Tiketi so po 25c. od osebe in se jih dobi pri Frank Podlipcu, 202 N. Curtis St.

Od blizo in daleč

Preganjanci grabežev (grafitarjev) niso v mnogih slučajih nič bolj kot grabeži. Ako bi se lahko vsi vdeležili grabežstva, ki stremijo za njim, bi morali po dnevu s lučjo iskati preganjalec grabežev.

Tu gledamo "angeljskočistega" in "meščanskokrepostnega" gosp. Francis J. Heney - advokata in javnega tožitelja" iz San Francisa, ki je neizprosno nastopil proti grabežem, ne glede na njihov kraj, ktereza zavzemajo v današnji družbi, ki je danes razkrinkan kot premeten grabež.

To žalostno vest o grehu svetnika je zanesel v širni svet nesrečen slučaj, ki se je dogodil v kongresu. Krepostni Heney je dobil od stric Sama \$27.000, ne da bi izvršil kakšno delo za njega. Grabežstvu, ki je združen s kapitalizmom, se ne da priti v okom z malekostnimi pomožnimi sredstvi. Proti grabežtvu pomaga le železna metlja socializma.

Neki meščanski žurnalistični redarski hlapec je v nemškem meščanskem listu v članku, ki se peča s štrajkom v McKees Rocks z ozirom na delavske žene citiral Schillerjev špisarski stavek: "Da werden Weiber zu Hyaenen..." (Zdaj postanejo ženske hijene.)

Kakor če bi ne bili oboroženi biriči ne zakrivil, da so delavske žene obupale!

Žurnalističnemu hlapcu je kaj lahko v uredniški sobi hliniti ogorčenje, ker je za to plačan od kapitalistov.

Nam se ni treba klanjati kapitalističnim vlačugam in priležnicam, zato snamemo klobuk pred vrliimi in hrabriimi delavskimi ženami v McKees Rocks.

Dokazale so, da so hrabre in pogumne, da jih moramo občudovati. Delale so in trpele so bedo, revščino in glad s svojimi možmi in deco. Kasneje so se pa borile ramo ob ramo, ko so stopili kapitalistični hlapci v akcijo. Ženske so branile za svoje može in deco človeške pravice; zatoraj slava njim in vsakega naj bo sram, ki jih blati.

Največa laž v ti deželi "enakosti" je, da kdor ima talent, tudi kaj doseže.

Ne oziraje se na to, da v Chicagu na Blue Island cesti največji duševni reveži izdajajo svoj list, ne z ozirom na to, da so uredništva meščanskih slovenskih časnikov in listov družih narodov polna kretinov, povdarjamo še enkrat da je to grda laž.

Uprava "Carnegiejeve štipendije" za penzioniranje profesorjev, toži, da se vsprejema na univerze in vsau"lišta dijake brez naobrazbe, če le plačajo šolnino za semestre. Iz tega sledi, da najboljši maturant doseže komaj najslabšega v Ljubljani, kar zopet rodi, da zavzemajo najvažnejša in najodličnejša mesta največji tepci in butci, siromakov talent pa zamre, ker siromak nima denarja, da bi se izšolal.

Ponižni deželnozbornski hlapci kapitalistov so zdaj skoraj vsi na počitnicah in ne dela se zdaj zakonov. Res, prava sreča za ljudstvo!

Da so nekteri med temi zakone izdelajočimi kapitalističnimi bratci nezdrave pameti, je tudi resni-

ca. Razloček med njimi in pravimi norci je ta, da so norci zaprti v norišnici, ti pa sede v kakšnem deželnem zboru. Mi živimo zdaj v dobi pasjih dnov, nekteri postavodajalci pa trpe skozi celo leto radi vročine teh pasjih dnov. To smo zapazili na zakonih, ktere so omenjeni ozkomožganci predlagali. Da so z neizmisljimi puritanskimi zakoni pričeli boj zoper vino in pivo, je že stara stvar. Zdaj so pričeli tudi boj proti tobaku — seve z zakoni in ne s podukom. V Ljubljani so navadno rekli: Ta človek kolne kot Madžar. V vizkonziškem deželnem zboru so pa bili poslanci mnenja, da najgrše kolneje Amerikanci in sprejeli so zakon, da ne sme nikdo kleti "javno", ali pa v navzočnosti "mladoletnih". Gubernator je ta zakon vetiral, češ, da je neizvedljiv in tako obvaroval deželo pred blamažo. Gubernator je pač razumel, da je treba vzgoje, ne pa takih zakonov.

Postavodajalci so se brigali za vse in odšli so na oddih, na počitnice. Le za nekaj se niso brigali: za ljudstvo. Postavodajalci se niso brigali, kje naj dobi ljudstvo delo in od česar naj živi. Sami imajo lepe dohodke, kakaj naj bi se brigali še za ljudstvo, dokler ljudstvo stiska pesti v žepu in ponižno nosi kapitalistično suženjsko breme.

Okrajni birič (šerif) za Cripple Creek okraj Col. je ukazal, da morajo vsi inozemski delavci ostaviti omenjeni okraj, ker delajo ondotni izkoriščevalni rudokopni družbi preveč preglavice. Omenjena družba bo zaposlila le "ameriške" delavce.

Res, lep kompliment ni to za ameriške delavce, ktere smartra družba za bolj tope in nponižne kot inozemske.

Potomci hrabrih Mavrov, kterih zadnji kralj Boabdil je bil leta 1492 premagan po Ferdinandu katoliškem in ki je bežal z prestankom naroda v Afriko, so proizročili, da se je zagugal zdaj španski kraljevski prestol. Koncem 15. stoletja so bili bujni časi za Španijo, ki se je z združitvijo Aragonije in Kastilije povzdignila do svetovne velesile.

Temen fanatizem in brezobzirna krutost sta dičila vlado le države. S silo so zatrli arabsko kulturo in tisoče Mavrov so sežgali na grmadah, ki niso pobegnili v Afriko. Iz krvi in solz je rastle sila španskih kraljev, da je nekoč lahko dejal kralj: "V moji državi ne zaide solnce."

In danes! Razdrobljena je moč, slava plesni in nekdanj bogata dežela je danes siromašna.

Mi ne pretakamo solz za padlimi najemniki in vojaki! Hudo mora biti človeku, ki pozna zgodovino tega naroda, ko v zgodovini gleda, kako se je vpropastila kultura. Tako daleč pride narod, kterega je dobila v svojo pest vsakemu napredu in kulturi sovražna cerkev. Osoda Španije je opomin za ves svet, posebno pa še za slovenski narod, kterega imajo klerikalci po ogromni večini še v temnih duševnih sponah.

Španija je bila vse kaj drugega v svoji cvetoči idobi, kot smo mi, mali slovenski narod, in danes je podrtina. Tako usodo pričakuje slovenski narod, ako ne vzdramimo naroda in z resno duševno borbo ne vzamemo klerikalcem vseh postojank.

Svetoven pregled.

V veri, da se porodi vsak trenótek sv. pisemsko tisočletno kraljevstvo, se je zbralo v Ballinamardu na Angleškem 2.000 kunejotov. Vsaki dan krstijo mnogo oseb kar javno v reki.

Lep dokaz, da je še mnogo ljudi na svetu, kterih nikdar ne bó srečala pamet.

Don Carlos, umrli pretendent za španski prestol, je zapustil

"vbogemu in svetemu" očetu v Rimu 2 milijona dolarjev.

Ta denar bi boljše došel španskim siromakom, ki nimajo kaj jesti, kot bogatemu in razkošnemu Vatikanu.

Španska vlada poroča oficilno z dne 4. avg. t. l., da se ji posrečilo vdušiti vstajo v Barceloni, in da traja vstaja le še v nekterih manjših mestih na deželi.

Nadalje poroča vlada, da vstaja ni bila protivladna ampak, da se zdaj ljudstvo pomirjuje, ko je požgalo skoraj vse nunske in meniške samostane.

Iz Štockholma na Švedskem se poroča, da so delavci proglasili splošen štrajk. Ta splošen štrajk so zakrivali industriieli volnene in bombaževе industrije. V svoji ošabnosti in nadutosti so izprli 13 tisoč delavcev.

Kralj je sklical parlament v posebno zasedanje.

Turčija je odposlala vojaške čete pod varstvom turške brodovja, da zasedejo Kreta.

V Lisabonu na Portugalskem se vrše shodi in demonstracije proti katoliški cerkvi. Vdeleženci zahtevajo odstranitev redov in versko svobodo.

V državnem zboru je poslanec Comacho stavil to zadevni predlog, kterega je nazadnjaška večina zavrgla. Na galerijah je nastal vihar in poslanci so se stepli, kot orožje so rabili stole in pesti. Boj je trajal še na cesti, ko spraznili dvorano.

Mutilated

Zveza katoliških temperenčnikov, ktera ima svoje mreže po vseh Zedinjenih državah, je minoli teden zborovala v Chicagu. Generalov črne armade, popov, je bilo vse črno. Zborovanje so zaključili z dolgim maskaradnim obhodom po Michigan Ave. pri kterem so vozili velikanski sod vode — pravi simbol njih vodenih glav! — nad 3000 fanatikov je paradiralo. Navduševalci za vodo so na vse mogoče načine denuncirali gostilne in klicali svoj "anathema" nad salunarje. Nek pop je predlagal, da se mora vsem salunarjem prepovedati deljenje "zakramentov" če se jih že ne izobči iz katoliške cerkve. Slovenski katoliški gostilničarji naj to vzamejo na znanje. Kaj se naj pa zgodi z dotičnimi "gospudi", kteri "ga" tudi nad vse radi "ekajajo" — a la Tone Sojar v Bismarck hotelu — o tem se je na naškaradnem zborovanju hinavske črne bande previdno molčalo.

Okrvavljeni ruski car-mesar je pred nekaj dnevi vzlic protestu zavednega francoskega in angleškega ljudstva obiskal par človeških tivotov svoje vrste. Revni car! Ob francoskem in angleškem obrežju, koder se je mudil, stražile so ga neštivilne bojne oklopnice z zijajočimi morilnimi mašinami, stražilo ga na tisoče ruskih policajev, obkrožalo nebrojno vojaštvo z napatimi puškami in nasajenimi bajoneti kakor največjega — hudodeleca na svetu! Kakor dandanes potuje v spremstvu bajonetov in krogelj, čuvajev "reda in miru", največji ropar in morilec — tako potuje tudi car kot največji morilec in ropar današnje dobe. Njegovo potovanje je najsijajnejši špektatel, kako danes potujejo po svetu kriminalci — mali in veliki...

Madjarski katoliški župnik Ju-

lius Szepessy v Clevelandu sedi te dni na žrjavici. Njegova bivša kuharica Myra Beres ga namreč toži pri sodišču za — čujte! — prelomljeno obljubo zakona in zahteva za svoje "ranjeno srce" \$10.000 odškodnine. Kuharica trdi, da ji je župnik Szepessy še lansko leto obljubil, da se odpove duhovništvu, nakar da jo vzame za ženo. Letos je pa župnik menda na svojo obljubo, že popolnoma pozabil, in ko je šla Myra Beres pred kratkim k njemu, dal jo je ljubeznjivi "ženin" po novi kuharici z metlo natepsti in vreči iz farovža. Župnik seveda zjavne nečesar vedeti o svoji obljubi, in njegovi trabantje in pobožne ovčice mu naravno verujejo. Odvetniki tožiteljice pa trdijo, da bo ona dokazala župnikovo lopovstvo z njegovimi pismi in zadolženje da bo na njeni strani. — Omenili smo to "novico" zato, da spozna krog naših čitateljev, zlasti krog tistih sodrugov, ki še tolerirajo cerkev, kakšno moralo gojijo "poklicani učitelji morale" — pa naj bodo te ali one vere — prvič v svojem hinavskem življenju v cerkvi, in drugič v svojem resničnem življenju v farovžu.

Tatovi!

Uredništvo Proletarca, kakor tudi zunanje osebe, so že neštokrat povedali, da je "Glas Svobode" samo radi tega nasvetu, da preživlja Kondo, Mayerja in družino, ne da bi jim bilo treba trdo delati, dasi bi jim slednje bolj pristojalo, nego pečati se z obrtjo, ktere ne umejo. Toda dejstvo, da neumejo časnikaštva, jih prav nič ne ženira; saj njih namen ni ta, da bi pisali stvarne članke in vzgajali narod, marveč, da lažejo, blatio in obrekujejo poštene ljudi, ki niso storili nič drugega, nego pokazali ljudem, kaj pravzaprav hočejo s svojo "cajtengo".

Kadar so imeli koga na piki, tedaj niso bili nikdar v zadregi s primki in vsakovrstnimi podtikalnji naobratno pa, če je kazalo, da bi neslo, so bili vedno pripravljeni "zafati" najbolj umazanega zamorca. To je bila in je še vsa njih morala v časnikaštvu. Za osebne koristi vse!...

Koliko intrig je že skušal eden in drugi z lažnjivim kljukcem uprizoriti v S. N. P. J.; koliko sumičenj in lažnjivih poročil je že šlo v svet z "uredništva" "G. S."; koliko nezaupnosti in špijonaže se je porodilo med našimi rojaki vsled vedne gonje in natolcevanja, da si sta Konda in njegov tast Mayer dobro vedela, da lažeta debelo; — ampak vse to samo zato, ker ju je gnala nizektna — posurovela sebičnost.

Piko je imel Konda na vse, kar se mu ni pustilo izkoriščati na debelo. Največjo piko je imel naravno na Proletarca in njegov krožek.

Pa tudi v tem krožku je zbiral s piko. Posebno piko je imel na J. Zaventnika, kteremu je obesil vse hudodelstvo, kar se ga je izvršilo kdaj na Kranjskem, na vrat. In ker na vse zadnje tudi vsi cowbojski primki niso izdali nič, ga je obdolžil javno, da je v starem kraju pri socialistični stranki poneveril 200 goldinarjev.

To obdolžitev sta storila Mayer in Konda vedoma ne da sta imela kdaj kak namen o tem prepričati se. Njima se ni šlo zato, če je Zaventnik res kaj poneveril, ampak, šlo se jima je, da ubijeta njegov karakter, da ga umažeta pred javnostjo in da momentano napravita situacijo, ki bi šla na roke lastnikom Glas Svobode!

Nikol še ni zgubil svojega karaktera po californijskih stepih med cowboji, ta ve, kaj pomeni za človeka taka javna obdolžitev. Obdolžiti človeka, ki ima družino in ki si je svest, da ni kaj tacega zakrivil — presega vse meje dostojnosti ne le v časnikaštvu, marveč tudi v okvirju klerikalnih starih bab in navadnih paglavcev!

Kdor je zmožen kaj tacega: ukrasti človeku pošteno ime in ga oropati edinega kar poseduje, ta ni le tat osebnega poštenja, marveč je vstanu okraši vse, kar se mu ne zoperstavi z gorjačo in samokresom! Taki ljudje so javni tatovi, ktere je treba spraviti na varno! —

Mi opozarjamo slovenske delavce v Ameriki, naj ne podpirajo javnih tatov, ker sicer bodo tudi oni sokrivci zločina, ki je rakrana na živem telesu človeške družbe!

Da bodo cenjeni čitatelji videli, kakšna krivica se je godila sohr. Jožetu Zaventniku od strani javnih tatov pri "Glas Svobode", prinašamo o tej zadevi izjavo, ktero smo prejeli od jugosl. soc. dem. stranke na Kranjskem, ktera se glasi:

Slavno uredništvo Proletarca v Ameriki!

Ker sodruga Jožeta Zaventnika vedno po krivem blati ameriški "Glas Svobode" izjavlja izvrševalni odbor jugoslovanske socialnodemokratske stranke v Ljubljani naslednje:

Izjavljamo, da sodrug Jože Zaventnik, ki ga na pada "Glas Svobode" z lažnjivi očitki, ni zakrivil ne v stranki in ne pri železničarski organizaciji nikake nerednosti, da ni poneveril nikakršnega zneska, kakor mu očita imenovani list z dne 24. maja t. l., ne stranki ne železničarski organizaciji ter da je pač bil strog in točen v tem pogledu in mu ni bilo treba zarditega pobegniti v Ameriko. S strankarskim denarjem sodrug Zaventnik ni imel nikdar opravka.

V Ljubljani, dne 17. julja 1909. Za izvrševalni odbor jugosl. soc. dem. stranke

Etbin Kristan, Iv. Mlinar.

Od Rechtsschutz und Gewerkschaftsvereina z Dumaja pa je dobil gl. tajnik soc. organizacije o tej zadevi že leta 1907 sledeče pismo:

Wien, am 6. Februar 1907. Herr John Petrich, Sekretær, Chicago.

Werter Genosse!

In Beantwortung der geschätzten Anfrage vom 24. Jänner d. J. teilen wir mit, das sich Genosse Josef Zaventnik während der Zeit seiner Anstellung als Administrator des "Eisenbahner" keines Betrugesschuldig gemacht hat. Auch hat sein sonstiges Verhalten zu Klagen keinen Anlass gegeben.

Mit soc. dem. Gruss

Algemeiner Rechtsschutz & Gewerkschaftsverein für Oestereich

Wien, V.—I., Postfach

Das Central Sekretariat.

Josef Tomschek.

Te dve izjavi torej jasno pričata, kako zavratno in hajduško je vstanu napasti človeka list "Glas Svobode"; je pa tudi ob enem dokaz, da takim javnim tatovom ni preumazano nobeno sredstvo v dosego njih umazanih namenov.

Mi izjavljamo na tem mestu, da ne bomo mirovali tako dolgo, dokler se ne iztrebijo javni tatovi iz površja slovenske javnosti v Ameriki! Kdor bo pa napr. skušal, se v bodoče zagovarjati take kreature, bomo z njimi istotako obračunali, kakor z njih gospodarji. Javnim tatovom — boj!!

ZA CONNEMAUGH.

Slov. socialistični klub št. 3 v Connemaugh, Pa., ima svoje redne mesečne seje vsako prvo nedeljo v mescu ob 9 uri dopoldne. Prihodnja seja se vrši pri sohr. Mrlaku na Franklinu.

S socialističnim pozdravom Josip Bričelj, tajnik.

Listu v podporo:

A. Jelovečan, Hanna, Wyo., \$1.; Valentin Stalick, Roek Springs, Wyo., 50c.; Obema iskrena zahvala!

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:
Jugoslovenska delavska tiskovna družba
v Chicago, Ill.
Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.
Oglasi po dogovoru. Pri spremembi bivalitja je poleg novega naznaniti tudi STARO naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by
South Slavic Workmen's Publishing Company
Chicago, Illinois.

Glasillo Slovenske socialistične organizacije v Ameriki

Joe Jesih, President;
John Petrich, Secretary;
Frank Mladić, Treasurer.

Subscription Rates: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.

Advertising Rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):
"PROLETAREC"
537 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Dopisi.

Chicago, 6. avgusta 1969.

Dragi urednik Proletarca!
Čudno je to, da človek večših naletih na stvari, katerih se najmanj nadeja.

Tako sem v četrtek slučajno dobil v roke "Glas Naroda", to je kajtenga, ki nosi na pročelju napis: "Glasillo slovenskih delavcev v Ameriki", dasi ob volitvah in sploh vedno piše in plonka s kapitalističnih listov. Med drugo važno "šaro", ki je namenjena za "duševen" futer slovenskim delavcem v Ameriki, se nahaja tudi dopis Lojzeta Pirca iz oRek Springa, Wyo, kjer piše "važne novice" o "kekih" in piknikih, pa o šnofanju in kihanju. Well, to so važne reči, ki so vredne, da najdemo svoje literarno mesto v nič manj važnem glasilu tacih "vrednih" delavcev, kot so napr. njih poročevalci pa tudi uredniki in lastniki. Zavidati jih človek nad takim korespondenčnim "stafom" a la Pirc, res ne more; da bi se želele, ki se sili na vseh koncih in krajih, vsaj držalo svojega važnega "štofa", pa poročalo še kaj drugega "važnega", ki spada v register glasila slov. delavcev v Ameriki.

Ampak človeče je hotelo v svoji naivnosti izkašljati nekaj neprebavne, nekaj, kar mu je bržčas ostalo po naključju v želodec, česar pa niti urednik velikega dnevnika sam ne ve, kaj je pravzaprav tisto. Da, črešnje s koščicami, niso za otroke; uredništvo Proletarca naj v prihodnje pazi, da otroci, ki še niso polnoletni, ne dobe črešenj s koščicami; kajti prigoditi se zna, danes ali jutri, da ostane spet kakšna neprebavljiva reč komu v želodec.

Za take mladiče naj se v bodoče skrbi, da dobe črešnje brez košče.

Jaz sem tisto črešnjo, ktere košče je ostalo v Pirčevem želodec, videl. Pa ni taka reč. Seveda, Pirčetu je bila ena mala koščičica poleg njegove imaginarnosti cela klada. Tako človek rad veliko vidi, če je v otmotici. Pirčev je pa kar pijan; kar ginjen je za ljudi, ki so bili slučajno ustreljeni. Na žive ljudi ne da Pirčev nič; on časti le mrljice! Dosti malo, na žive ljudi on ne da niti toliko, kakor uredniki Proletarca za fijakarske konje! Pirčev je moderen Nekrostrat. Blagor ljudem, ki padejo por strelom. Pirčev bi v svoji fanatizirani blaznosti, ki se ji pravi lahko nekrostratstvo, najraje videl celo domovino v grobeh, če bi bili vsi grobovi vzrok puške. Tako daleč pipelje človeka mehkužna sentimentalnost.

Pirčev pa ni samo sentimentalen, on je tudi zloben in nadut. V svoji nadutosti zavija celo stavke in jih kaže ljudem vse razmesarjene v vsi narejeni "grozoti". To dejanje nas spominja na proce, ki si v svoji maniji, da bi vzbudili senzacijo, sami prizadenejo rane, da potem laglje nastopijo proti namišljenim sovražnikom. Te-le vrste manire je najti zlasti pri fanatičnih klerikalcih naj nižje vrste. Tudi ti se poslužujejo čestokrat tacih hinavskih sredstev.

Toda kaj je razaprav s Pirčcem? Kolikor razumem jaz situacijo, je izšel v Proletarcu članek: "Skrbimo zase", v katerem se je stvarno navajalo beračenje, ktere-ga ni ne konca ne kraja za razne

cerkve in nepotrebne naprave, med tem ko imamo v Ameriki, pred svojim pragom vsepolno živih pomnikov, ki potrebujejo podpore, a se zanje ne stori nič. Glas Naroda, ki je vedno pripravljen pozdraviti revolucijo na Turškem, Perziji, Španiji; ki je pisal o sindikalizmu na Francoskem cele strani; ki odobrava unijonizem na zapadu; (doma pa skebajo in jim boss deli sendviče, če delago čez čas); ki grmi proti škofu Jegliču, sam pa kolekta denar za cerkve v starem kraju i. t. d. i. t. d. samo, da bi si naredil ceneno reklamo — je bil stem takorekoč le pozvan, naj ne dela samo reklame in komedije, pač pa da lahko takoj začne s pobiranjem donoskov za žive spomenike, se je navedel slučaj, kako sta prišla dva Slovenca v Ljubljani vsled septembrskih rabuk do smrti. Tam se čita določeno: "Da bi bila ustreljena v borbi za svoje ali narodne pravice — bi bilo kaj drugega. Le ne pretiravajmo. Če bi bil mesto teh dveh padel kak fijakarski konj, bi se mu moralo tudi nabirati za spomenik, ker bi bil prav tako slučajen mučenik..." To je bila koščica v črešnji, ktera je ostala Pirču v želodec.

Glavni namen člankove usebine gotovo ni bil koga žaliti, najmanj pa mrtve ljudi; stisto opazje se je le hotelo reči, da bi moral v tem slučaju Glas Naroda "fehtati" za konja. Bičalo se je stem navadnim humorjem torej le "fehtarjijo", ktero pri "Glas Naroda" že dolga leta izkoriščajo za svojo ceneno reklamo — in ničesar drugega ne!

Na ta humor pride pa Pirc prav po špisarsko pa začne upiti: "za Slovenijo so prelili svojo kri!... Vidite, kako grdo piše "Proletarec"!"

Tako ga je komandirala tista manija, ki pride od fanatizma.

Ker je Pirc po nepotrebnem upil, hočem pa jaz na tem mestu uprašati one, ki mislijo, da so septembrske žrtve narodne žrtve. Kaj pa ima Slovenija opraviti z njimi smrtjo? Je mar Slovenija kriva, da sta bila umorjena? — Protestiram odločno, če kdo to trdi! Ne Slovenija, marveč nemški in slovenski izzivači, (a la Pirc mogoče) pa slučajni!

Kdo pa izzivlje rabuke v Avstriji? Mar zayedni slovenski ali nemški in italijanski itd. delavci? Ne! Slovenski narodnjakarji, liberalci so tisti izzivači. Ravnotako je z nemškimi liberalci. Delavci nimajo ničesar od rabuk; koristi od rabuk imajo vedno le kapitalisti, pa naj bodo to slovenski, turški ali pa kitajski. Človek, ki si s svojimi rokami služi vsakdanji kruh, bi predvsem moral vedeti, kam spada; vedeti bi moral, da ni dovolj, če se reče: jaz sem Slovenec. Same fraze o slovenstvu in vseslovenstvu so prazne.

Ne Slovenec po jeziku, ampak po možganih — velja nekaj. Zato naj pa taki sentimentalni otroci v prihodnje nikar ne čivkajo preveč, marveč uče naj se, da bodo v kraju, kjer žive, videli kaj važnejšega, kadar poročajo v njih "glasilu" in ne le "keke" pa kihanje in pravdanje.

Stvari pa, katerih ne razumejo, naj se nikar ne dotikajo, predno se o njih ne pouče.

Če treba, pridem še. X.

Aurora, Minn.

Cenjeno uredništvo Proletarca: — Jaz sem bil delegat tretje ali La Sallske konvencije. Dobro mi je v spominu še vse, kar se je tedaj govorilo na konvenciji in zunaj nje po ulicah ali oštarijah. Jaz sem bil jeden tistih, ki smo tedaj propadli. Iskali smo tolažbe okrog in res je prišla. Tisti, ki so pogoreli in ki so danes ustanovitelji Kondatove zveze so nas lepo tolažili rekoč: ne bo dolgo in mi bomo imeli drugo novo Jednoto, v kateri bodo ribičanje izključeni. Tako so pripovedovali in tako se je tudi zgodilo.

In glejte, zdaj pa pride Konda in upije v javnost, da je Kržetu ustanovil njihovo Jednoto. Kržetu se še tedaj sanjalo ni, kaj in kako smo sklepali mi, ki smo vlekli ta kratko s ta kratkim vred.

Kdo je torej ustanovil Jednoto? Tisti, ki so pogoreli na tretji konvenciji, na čelu jim Konda. Zato se pa tudi imenuje ta nova jednota Kondatova Jednota, da se za vedno ohrani ime zaslužnega ustanovitelja.

Delegat III. konvencije.

Collinwood, O.

Dragi Proletarec:

Priobčite par vrstic iz našega kraja, saj se itak malo kdaj kaj sliši od nas. Kar se dela tiče, moram povedati, da se dobro dela samo malo se zasluž.

Lepo se razvija naš socialistični klub, kateri si je preskrbel s pomočjo požrtvovalnih članov tudi tambure. Znamo že toliko, da bomo že napravili izlet, kateri se bo vršil dne 15. avgusta popoldne v W. Natingham, 126 Stop Sor

Nemčiji se vrste v vladi krize za krizo. Kaj naj vse to pomeni? Tisti, kateri trdijo, da je to gibanje samo politično, nimajo popolnoma prav. Za tem gibanjem tiči v prvi vrsti gospodarsko uprašanje, uprašanje kruha, kateri je vedno dražji in vedno težavnejše življenje.

Večina evropskih držav ni poljedelskih, ampak industrijskih. Poljedelstvo propada dan za dnem. Zemlja je izčrpana do zadnje moči. Niti naravna gnojila ji ne pomagajo več. Kdor hoče, da kaj pridela, se mora že poprijeti umetnih sredstev, ktera so pa zopet zelo draga. Posamezne države ne pridelajo toliko, da bi se mogle živeti same, ampak morajo vse brez izjeme uvažati iz rodovitnejših krajev, ponajveč iz severne in južne Amerike.

Nekdanje poljedelske države so se do malega spreminile v industrijske. Industrija proizvaja danes ogromno blaga — veliko več, kot se ga more sploh porabiti. Kaj naravnjeseja je torej, kot da je ta nadprodukcija začela uplivati zelo neugodno na vse sloje. Med posameznimi državami vlada velika konkurenca za trge, kjer je mogoče oddajati industrijske izdelke. Ker je pa ponudba vedno večja kot nakup, je naravno, da je zaslta tudi v industrijo podobna kriza, kakor v kmetijstvo.

Poljedelstvo ne nosi tega, kot je nosilo nekdanj. Industrija pada vsled nadprodukcije. Zahteve držav se pa ne manjšajo v tem razmerju, ampak vedno večajo.

Široke ljudske mase in njihovi prijatelji skušajo razrešiti to stanje. In ravno socializem je edina svetla točka v splošnem kaosu, kateri edini obeta srečno rešitev obstoječih razmer.

Toda socializem je nekaj, kar zbode vsakega birokrata, zbode posebno tiste, kateri se smatrajo že stoletja poklicani v to, da vladajo maso. Ali je potem kaj čudnega, da se vlade ne poprimajo vodilne misli ljudskega gibanja? Ali je čudno, da skušajo vlade razrešiti to stanje s sredstvi, kateri so naravnost nasprotni socializ-

Mutilated

vsak, kateri bode vlekel ozromno zadel ugodno srečko, plačati po \$1.50 do \$10 za akter. Delati in trpeti pa bode moral pet let, predno dobi lastniško pravico. Vrhtega ni ta ceneni svet vreden niti centa. Res je nekaj lesa na njem, kaj je pa les vreden, če se ga ne more spraviti v promet ker ni nobenih zvez.

Kdor računa, da bode delal za druge, družino pa pustil na svoj rezervaciji, se bode tudi ušel. Delavcev je tukaj toliko, da se delo prav težko dobi.

Poleg teh težav bode treba vsa kemu naselniku vzeti tudi prece denarja v roke, da si zgradi vse potrebno in pa nakupi, da bode mogel sploh delati. V prvem letu ne more računati na kako pride bitev. Torej mora tudi za celo leto imeti živeža.

Sploh so pogoji taki, da roja kom ne svetujem hoditi sem. Pozdrav vsem sodrugom!

Geo. Komar.

EVROPSKO GIBANJE.

I.

Zadnje čase opažamo, kako se vsa Evropa nemirno giblje. Do najnovejšega časa smo imeli priliko opazovati gibanje v Rusiji, ktero je stremilo v prvi vrsti za tem, da se odpravi zastareli birokratizem in absolutizem in da se zastopstvo vladanja da tudi tistim, kateri so še danes brez pravice.

Danes ni posebnih poročil iz Rusije. A to naj se ne jemlje tako, kot da je to gibanje zamrlo ali da se je zatrl. Kar tli v masi to more zagoreti vsak čas v mo gočen plamen.

Bolj se je javnost bavila z dogodki na Španskem. Upori, bombe, puške in topovi — to pomeni mnogo.

Zopet podobno gibanje se je pojavilo v Švediji. V Avstriji in

gubilo svoje življenje, ker jim je bil jarem izkoriščujočega, kulturni in izobrazbi sovražnega, vsako svobodo uničujočega in izobrazbi sovražnega vsako svobodo uničujočega carizma neznosen. Toda prokleti zistem, ki mori otroke svojega naroda, je nevaren vsej Evropi. Vsa reakcija upira svoje poglede v Rusijo in pričakuje od ondotnega absolutizma uničenje ustavnosti in politične svobode sploh. Posebna vrsta nevarnosti pa je ruska policija. Ona ne deluje le doma, temveč ima svoje služabnike po vsem svetu; posebno mnogo jih ima na Francoskem, kamor hodi mnogo Rusov študirat.

Način ruskega policijskega delovanja je nad vse gnusen. Poslušnje se namreč ne le špionov, temveč tudi agent provocateurjev, ki pripravljajo zločine, zato da potem policija lahko zapira "zarotnike", atentatorja i. t. d. Taka lepa duša je bil Azev, ki ga je razkrinkal Bureev. Drug tak plemenitnik pa je neki Höckelmann-Harting-Landesen. Vsa tri imena so njegova. Höckelmann se je imenoval po svojem očetu. To ime je zatajil, ko se je dal krstiti. Tedaj je postal "revolucionarec" Landesen. Znal je najti pot med revolucionarje. Izvedel je načrte za razne manjše, večje in zelo velike atentate; aranžiral je vse, kar se mu je zdelo potrebno. In ko je bil čas, je policija vselej prjela zarotnike, sodišča so jih obsojala, tega na dosmrtno ječo, onega na smrt. Le Landesenu se ni nikoli nič zgodilo. Enkrat je bil pač obsojen na mnogo let, odsedel pa niti ure ni.

Pred kratkim je Bureev razkril dejstvo, da načelnik ruske tajne policije v Parizu ter državni svetnik pl. Harting ni nihče drugi nego Landesen, oziroma Höckelmann. Lahko si je misliti, da je ta vest povzročila velikanško senzacijo. Harting je izginil iz Pariza; zapustil je kmalu tudi Bruselj ter se odpeljal najbrže na Anglesko. Ruska policija se ni upala niti z besedico zanikati Bureeve trditve, tudi tedaj ne, ko je Bureev pisal justičnemu ministru kaj in kako. A začetkoma je molčala tudi francoska vlada. Nji je končno vodja francoskih socialistov, poslanec Jaurés odprl usta. V svojem zadnjem govoru v zbornici je dejal:

"Ruska vlada ni ovrgla pisma, ki ga je Bureev pisal justičnemu ministru. Tudi Harting ni vedel kaj povedati, zapustil je Bruselj takoj po rakritju. Dunajskii in nemški časopisi naznanjajo, da se je Hartingova roka lahko opažala v mnogih atentatih. Berlinski dopisnik "N. F. Presse" javlja v svojem listu, da je ob enajsem obisku v Svinemunde Hartinger, njegov tovariš, pod pretvezo velike ljubeznivosti strogo opazoval, ker se je nemška policija bolj bala Hartingovih homatij nego atentata ruskih teroristov. Čas je, da nam vlada naznani, kaj misli, stori in če misli še dalje trpeti tuje policiste na francoskih tleh. Včeraj je bivši ruski policijski šef v Parizu Ratajev v nekem časopisu javno priznal, da je petnajst let rabil agentprovokaterja Azeva ter da je dobro poznal njegovo početje. In policijski šef Ratajev se podpisuje "državni svetnik ruskega carstva in častnik francoske častne legije!"

Jaurés je dejal ministrskemu predsedniku naravnost: "Ponujajo se Vam dokazi, da deluje francoska policija skupno z ruskimi policisti in da dobivajo zadnji vsako olajšavo, da lahko nadzorujejo mlade Ruse, ki študirajo v Parizu. To se ne more več trpeti. Storit se mora kaj."

Ministrski predsednik Clemenceau zakliče: "Se je že zgodilo!"

Jaurés: "Tuji policisti morajo izgniti iz naše dežele!"

Clemenceau pritrjuje s kimanjem.

Jaurés: "Vašo obljubo, gospod ministrski predsednik, jemljem na znanje, od zbornice pa zahtevamo primeren sklep."

Ko se je glasovalo, je zbornica z ogromno večino sklenila dnevni red, ki izraža, da se ima zatreti vsaka tuja policija na Francoskem.

— Rusko policijsko špionstvo rodi večsi sadove, ki postanejo tudi njihovim patronom večsi neprijetne. V pariških parlamentarnih krogih se govori, da je negotovo, če pride sedaj ruski car na

Francosko ali ne, ker je Harting va afera ruski vladi sila neprijetna. Ruski revolucionar Bureev kateri je ltos po zimi razkrinkal plačanega vohuna ruske "revolucionarca" Azeva, je slal francoskemu pravosodnemu ministru Briand pismo, v katerem mu naznanja, da sedanjii ruske tajne policije v Parizu Arkadije Harting ni nihče drug ko bivši ruski revolucionar Landesen alias Höckelmann, kateri je napravil 1. 1890 atentat carja Aleksandra III. v Parizu bil obsojen na 5 let ječe, seveda contumaciam, ker Landesen ni Bureev je zahteval, naj se Harting zapre, da kazen odsluži. Rusko poslanstvo v Parizu je javilo, da je treba za identifikacijo Harting-Landesenovo tehtanje dokazov, vendar da pa hoče v storiti, da se stvar razkrije. Matem nadaljuje Bureev svoja kritja o organizaciji ruske tajne policije v "Matinu", ki vzbujajo veliko senzacijo.

Ste že obnovili naročnino "Proletarca"? — Če jo še niste, storite to takoj, da se Vam ne usta lista.

Slovensko-angleška slovnica slov. ang. tolmač in angl. slov. za samo \$1. — pri V. J. Kubelk 9 Albany St., New York, N. Y.

Domača oštarija.
Podpisani naznanjam, da tolim turno domače vino in dobro pivo. Na razpolago imam tudi prostora

DVORANO
za veselice, za svatbe in seje. Za obilen obisk se priporoča

FRANC ČEH,
668 So. Centre Ave. Chicago

Halo, Johnny!
Kje si pa bil včeraj? Saj veš kje, kjer je največ zabave. Ali še ne veš da je največ zabave v GOSTILNI.

John Košiček,
590 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

MODNO OBUČO
za moške, ženske in otroke dobiš vedno po najnižjih cenah pri

Kapper's
Največja trgovina z obučo na zapadni strani,
cor. West 18th & Wood Sts., Chicago, Ill.

Aka hočeš dobro naravno vino pij oglas se pri

JOS. BERNARDI
620 Blue Island Avenue
Telefon Canal 842 CHICAGO

Pri njemu dobiš najboljša kalifornijska in importirana vina.

Najboljše in najfinejše obleke
so po nizki ceni na prodaji pri

H. SCHWARTZ,
16—18 N. Halsted St., Chicago

Velika zaloga klobukov, čepice, čevljev, perila in kovčkov.

Kdor kupi za pet dolarjev, dobi darilo.

POZOR!
Podpisani naznanjam rojstvom v Chicagi in okolici, da sem odprl novi saloon na 825 Blue Island Ave. Točim dobro pivo, vino in dobro visko. Se priporoča

John Mladić
825 Blue Island Av. Chicago

I. STRAUB URAR
336 W. 18th St., Chicago, Ill.
Ima večjo zalogo ur, verižic, prstenov in drugih dragotin. Iskrnje in vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo nizki ceni.

Obiščite ga!

Društvene regalije, kape, prekoračeni bandera itd.

za slovenska društva najbolje preslabi

Emil Bachman
580 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

POZORIŠI V PRAVI LUČI
IV.

...lejek zvečer sta tast in prijateljskim razgovorom...
...Zet je sedel na stolcu in se malomarno zibal...
...Na obrazu mu je bilo po...
...je v soboto zvečer s tež...
...vsebo. Za to tudi njegov...
...ki so se vselej na njegovem...
...že stari kavem in velem...
...prikazevali, kedar je kte...
...druga" rojaka oskubil...
...navigoval v časniki...
...opazoval dim, kterega ko...
...se so razbijali ob stropu...
...goste v gosto in sivkasto...
...plast.
...sedel na zofi. V ustih...
...konec smodke, o kateri se...
...izreči: jo li puši ali zveči...
...tisti obraz je bil nabran...
...domljen smeh. V rokah je...
...buteljko slabega ameriške...
...kteroj je božal, kot mati...
...najmlajše dete kedar jo je...
...požirku odstavil od...
...kako, kot delamo do sedaj,"...
...tast, "ne pridemo socialis...
...in svobodomislecem do žive...
...S. N. P. J. ne vničimo."
...je res," je klaverno zaje...
...st. "V Proletareu brijejo...
...na nas, mi dva se pa jeziva...
...S. N. P. J. pa raste in procvita...
...en mesec naraste za nekaj no...
...društev. Tudi število članov...
...pomozilo vzlic gospodarski...
...Premoženje jednote narašča...
...tudi njena moč. Račune...
...tako jasne in določne...
...s kritiko v mojem listu sme...
...naju, da danes je vsakdo vé...
...knjigovodstvu razumeva to...
...kot ljudje, ki ne znajo pisati...
...čitati."
...Bosnio govoriš," je naglo po...
...tast vmes. "Kdo je pa to...
...Ali nisi ti meni dajal na...
...kaj naj pišem? Ali nisem pi...
...na tvojih nasvetih? Govori!...
...tvoje literarno mlako, ktero...
...taka vsaki teden kot list za...
...domiselne slovenske delavce...
...ameriki v sirni svet, danes ne...
...delavnika, če zastrajkam. V...
...glavi je pa ajdovica mesto...
...članov."
...Nikar se ne jezi, ne prepirajva...
...je spregovoril zet in proseče...
...jedal svojega tasta.
...Molči," je z gromkim glasom...
...tast in njegovi lisiči očesi...
...se zaskrili kot lisiči, kedar za...
...je piše. "Ako bi ti ne bil so...
...moje hčere, s katero še grje...
...kopa kot neotanesi gorjanski...
...t, bi te že zdavnaj pustil na...
...Moja hčerka je izobraže...
...si pa sirova in samogoltna...
...la, ki se je po večletnem iz...
...janju časnika, naučila komaj...
...pisati in čitati, ki ne zaslu...
...drugega, da jo vsakdo, ki jo...
...na svojem potu, sune s pod...
...nim kvodom. Vse urednike...
...si jih imel do sedaj si jih ope...
...il na ta ali drug način, poleg...
...cenzoriral še njih delo, dasi...
...prazno glavo. Z menoj ne boš...
...tako."
...Prosim, pomiri se," je proseče...
...prišel zet. "Rad priznam, da...
...zakrivil vse nevspehe, da ni...
...ravnal s svojo soprogo tako...
...ter te ni bilo v Ameriko, kot...
...spodobilo. Nisem hotel žaliti...
...mojo opazko o napredku S...
...J., socialistov in svobodo...
...ceev, ampak hotel sem se po...
...ovati s teboj o sredstvih, s...
...imi bi lahko smrtno zadela...
...nasprotnike, da bi jaz zopet...
...neomejen diktator ukazoval...
...slovenskemu narodu v Ameriki...
...bo z menoj, ženo in otroci...
...me se ti zapustiš? Če sem te...
...odpusti mi in povej smrtno...
...sredstvo za moje nasprot...

notranjem žepu jopiča. Kjerkoli boš srečal kakšnega Slovence, ki je še tako neumen, da se razgovarja s teboj, se mu pridruži in zasukaj pogovor na posamezne socialiste in svobodomislece. Obrekuj in laži, da so zvršili v kakšnem daljnem kraju, magari v stari domovini lumparije, kakršnih si ti zvršil že mnogo v svojem življenju in za ktere si že zdavnaj zaslužil večala. Ako bo poslušalec nevrjetno majal z glavo, tedaj se pokazi na žep poln listov in reci: Ako ne verjameš, tu je črno na belem, da sem govoril resnico. — Nikdar mu ne izroči listov v roke, ako bi jih zahteval čitati, ker bi spoznal, da si lagal grdo. V takem slučaju se boš najlože izvil s frazo, da so listi uredniška tajnost. V časniku bom pa jaz nastopil. Namigaval bom od daleč, od zdolaj bom pa pripomnil; ako ne molčite, gradiva imamo na koše. To bo socialiste in svobodomislece zastrašilo, če so neumni. Natoleevanje bo vleklo pri neumnih ljudeh in željno bodo čakali druge izdaje, dačitajo gradivo na koše, kterega nikdar ne bo. Včasih, če bo treba napasti kakšnega delavca socialista ali svobodomisleca, takrat bom pisal tudi direktno. Tožiti nas nemoj, ker tožbe v Ameriki stanejo denar, zaeno bi pa še izgubili delo, če bi teden za tednom hodili po sodiščih. Takrat smo ustrelili kozla, ko smo napadli kranjske farje. Vedeti smo morali, da imajo farji čas in denar. Z delavci je drugače. Te lahko obrekujemo, kolikor hočemo, le ogibati se jih je treba v gostilnah na Center ave., da nam ne napravijo plavih oči. Pred sodišče nas ne bodo tirali. S socialisti in svobodomisleci, ki so delavci, bo torej lahka.

Delo proti S. N. P. J. pa prevzamem sam. Ti boš igral le ulogo mešetarja. Tri ali štiri tebi udane kreature boš poslal v gostilne na Center ave., da kot špijoni vlečejo na ušesa, kaj se v gostilnah govori. Ti špijoni se morajo obnašati se mirno in prisluškovati tako, da jim neuide nobena beseda. Kedar je prilika ugodna, takrat naj pa vedno enega ali drugega glavnega odbornika, ki ni navzoč, obrekujejo tako spretno, da ne bo nihče slutil, da se to vrši namenoma. Tako bomo zasejali med člane S. N. P. J. nezaupnost do glavnega odbora. Ako bo kdo zahteval, da naj špijoni dokažejo svoje obrekovanje, takrat naj špijoni zasučejo govoricu spretno na drug predmet, ali naj se pa umaknejo iz gostilne in poročajo tebi o vsem, kar so čuli. Glavno delo bom pa zvršil v listu. Tu bom izgraval odbornika proti odborniku. Enega bom hvalil, drugega pa grajal. Porabil bom poročila špijona in lagal debelo. Tudi odbor bom izgraval drugega proti drugemu. Nadzorni odbor proti izvršalnemu odboru in proti obema pa porotni odbor in narobe. Če s to taktiko ne napraviva razpora v glavnem odboru in doseževa nič, potem sem s svojo pametjo pri kraju. Dokler je glavni odbor složen, neopraviva nič. Če se nama pa posreči razdružiti glavni odbor, bo pa delo lahko."

"Bravo, tast," je veselo vzkliknil zet, ki je s pobešeno glavo poslušal ta satanski načrt. "Nisi bil zastoj v stari domovini 'binklšribar'. Pojdi k meni, zlata duša moja, da stisnem desnec tvojo v znamenje dosmrtnega prijateljstva."

Tast je malomarno pomolil desnico, ktero je stisnil zet, tako krepko, da je tast milo zaječal: "konjak".

"Da, konjaka hočeš?" je rekel zet. "Tako je greva, takoj — ti neprenceljiv zaklad."

Z okornimi koraki je prišel stopati iz uredniške sobe na mostovž, za njim je pa smehtljal stopical tast.

V bližnji sobi je pa mali deček gledal zvedavo, kam gresta stari ata in oče tako naglo, ko sta se še ravnokar razgovarjala o stvarih, kterih ni razumel.

KONVENCIJA KONDATOVE ZVEZE.

Na vrsto pride zelo važen protest. Proletarec piše vedno: Kondatova zveza, Kondatova zveza. Temu načelu se upre Konda sam in vse numare ali telegadje. Začne se tako le: Protestiramo, zgražamo se in odločno zahtevamo. V protestu se izrečno povdarja, da ne obstoji nobena Kondatova zveza, ampak Mr. M. V. fun Kondatova zveza. Kot taka je inkorporirana na zadnjem krajeu očeta meseca in tako se mora tudi imenovati.

Nato se prečita nekaj brzojavov in dopisov, ktere so telegadje kar seboj prinesli. Da pride malo življenja, predlaga neka numara, da se za vsako prebrano besedo zavpije trikratni živijo. In to se je tudi zgodilo. Poldrugi dan so neprenehoma upili. Ko so že vsi omagali, da je bilo veselje. Oče Konda je sukal plesnive kosti žurnalista Lajerja, za njim so se razvrstile pa cifre. Zabavo ozioroma dan konvencije so zaključili s poštertaneom.

Nato se je začelo s čikanjem pravil. Oče Konda so poprijeli besedo naravnost za gobec in jo metali po telegatih. In zvonilo jim je po ušesih glasneje in ubraneje kot borovca kranjske cerkve. Numare so zadremale in kinkale, kar se je očetu Kondatu zdelo, da odobravajo. Tu pa tam je kateri napravil kak medklic kot: šnopsa gor, šur majk. Ko preneha govornik, zdrami se najprej slavni Kansas in zaupije: oštia, tale Kunda ji pa ris en fajm puba.

Nato se je zopet sklepalo dalje. Grocer predlaga, da se združarjva debelo tiskajo, misleč si, če sva s koščakom Lajerjem suha, naj bodo vsaj črke debele. Konda predlaga, da se to tiska z mastnimi črkami. Zdaj se začne pregovarjanje, kaj pomeni, debelo in kaj mastno. Debato zaključil Konda sam, rekoč: če je prešič debel, je tudi masten. Pri teh besedah se vsi telegadje potipljejo za ušesmi — in čudo, vsi so zapazili, da so tam dobro rejeni.

Ko zapiska fabriška piščalka, ustane Konda, se našopiri kot koka in začne: kra kra kra. Za njim se vrste piščanci, odgovarjajoč svojemu bosu: ei, ei. Zvrste se v gosjo vrsto. Konda na-

prej, za njim ostale numare a za korporal vom Tag je koščati žurnalista Lajer.

Mahnejo jo v Riverview Park. To je neke vrste park, kjer se kažejo divji ljudje ali sploh ljudje, kteri imajo kaj posebnega na sebi kot postavim Kondatovi telegadje.

Dolgo hodijo od šotora do šotora. Na posled pride neki Anglež, ogleduje jih nekaj časa, potem pa pokliče Kondata na stran. Kaj sta se menila, to ostane večna tajnost. Res je le to, da je On zamahnil svojim kozlom in vse skupaj peljal pod neki šotor. Za pol ure pride Konda ven z rdečim frakom in začne: Le not le, not, le not. Za deset soldov, dva groša, dva nikelna, dajm ali kokor se že imejuje tista gnar, videli bodete ljudi — kaj pravim ljudje zverki jih pupajo in pajajo, hodijo po zadnjih nogah, igrajo duraka, pijo šnopee, govore, krulijo, rigajo evilijo — le not le not le not.

Kmalu pride nekaj radovednežev. Konda še enkrat zamahne: alsten, forštelenga se začne, le not le not.

Še enkrat zamahne, potem pa hajdi notri. Konda pokne z bičem. "Antreten."

Vsi nastopijo. "Alsten, kozolec pivrni."

Vsi se prevrnejo. "Na glavo antreten."

Zopet se vsi postavijo na glavo.

Nato pokliče vsakega posebej pred se, zbere osuple gledalce in jim kaže:

"Videli bodete tista glavo od vsakega. Čudovit glas ima. Alsten, fanti, pokazite, da ste kos svoji glavi."

Začno se s pestmi bunkati po glavi, da je čudovito lepo donelo. Zraven so pa upili tisto:

Oj ta soldaški boben, Ta je moj ta velki zvon."

Forštelenga je bila končana. Ljudstvo se je zadovoljno razšlo, groši pa so se prijeto grelji v Njegovem naročju.

(Še pride.)

ROJAKI V CHICAGO

POZOR! POZOR!

Jesen se bliža, za njo pride pa zima. Če se mislite seliti, storite to sedaj, ko je čas zato!

Tudi s premogom ne odlašajte. Sedaj je premog še po ceni, a ne bo tega dolgo, ko bodo cene poskočile.

Vse to vam preskrbi točno in hitro **FRANK UDOVIČ**, slovenski Expressman.

Oglasite se takoj!

FRANK UDOVIČ,
539 W. 18 St., blizu Blue Isl. ave.
CHICAGO.

POZOR! Mogoče kdo misli, da v Chicagi ni dobiti takega mesa kot v stari domovini. Ampak to je zmot!

Pri meni se dobi: domače klobase, domače suho meso, žive kokoši čiste kokoši in meso vse vrste. Cene najnižje, blago najbolje.

MIHAEL LACKOVIČ, 376 W. 18th St., Chicago.

Slovenecem in Hrvatom!
naznanjamo, da izdelujemo raznovrstne

obleke, po najnovejšem kroju. Unijako delo; trpežno in lično. V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, k sp.

dajl v delokrog oprave — oblek. Pridite in ogledjte si našo izložbo. Z vsem spoštovanjem

J. J. DVORAK & Co.
UNION CLOTHIERS & TAILORS
595 600 BLUE ISLAND AVE.

Ob počitnicah,
ko ste doma, je najlepša prilika za fotografiranje družine ali otrok.

Wilke

izkušeni fotografist izvršuje za primerno ceno naj boljša dela. Pojdite tje.

391-393 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.
TELEFON CANAL 287. USTANOVLJENO 1883.

Slovinci Pozor!

Ako potrebujete obleke, klobake, srjace, kravate, ovratnike ali druge potrebne reči za moške -- za delavniki in praznik, tedaj se oglasite pri meni, kjer lahko govorite v svojem materinem jeziku.

Čistim tudi stare obleke in izdelujem nove po najnovejši modi in nizki ceni.

JURAJ MAMEK, 581 Center Avenue, blizu 18. ul., Chicago

ZEMANOVO "GRENKO VINO",
je najboljšje zdravilo svoje vrste, izvrstno sredstvo proti boleznim želodca, črev in ledvic, čisti kri in jetra. NEPRESEGLJIV LEK ZA MALOKRVNE ŽENE IN DEVOJKE.

Izdelano iz najboljšega vina in zdravilnih zelišč.

ZEMANOVA "TATRA",
želodečni grenčec. Tatra je izdelana iz zdravilnih zelišč tatranskega gorovja, zdravi živčne slabosti, podpira lahko prebavo želodčev in se je dobro obnesla proti bolestim revmatizma. Dobiti v vseh slovanskih salunih kakor tudi pri izdelovalcu teh najboljših zdravil. Prodaja na debelo in drobno najboljša Californijska vina.

B. ZEMAN, 777 Alport Street, Chicago, Ill.

Zdravljenje v 5 dneh
brez noža in bolečin

Varicocele, Hydrocele (RAZŠIRANJE ŽIL)

Ozdravim vsacega, kdor trpi na Varicocele, Stricture. Dalje ozdravim nalezljivo zasrutenje, živčne nezmožnosti, vodenico in boleznii tičočih se možkih.

Ta prilika je dana tistim, ki so izdali že velike svote zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni od tucatov zdravnikov brezuspešno, da posedujem le jaz edino sredstvo, s kterim ozdravim vspešno.

Za nevspešno zdravljenje ni treba plačati! — le za vspešno. Ozdravim pozitivno želodečne bolezni, pljučna, na jetrih in ledvicah ne glede kako stara je bolezen.

Tajne moške bolezni zdravim hitro, za stalno in tajno. Živčne onemoglosti, slabost, zguba kreposti, napor, zastrupenje in zguba vode. Pljuča, nadihu, Bronchitis, srčne bolezni in pljučne zdravim s mojo najnovejšo metodo. ... Zenske bolezni v ozadju, beli tok in druge zdravim za stalno. — Zastrupljenje in vse druge kožne bolezni kakor pršice, ture, garje, otekline. — Močni tok in druge bolezni. Preišče in svetuje zastoj.

DR. ZINS, 41 SO. CLARK ST., CHICAGO. (Med. Randolph in Lake St.)

Urادuje: od 8 ure zjut. do 8. ure zvečer. V nedeljo: od 9 ure zjut. do 4 ure pop.

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.

DR. F. J. PATERA
Ordinuje: na sevrozap. voglu Ashland in Milwaukee Ave.
od 12. do 3. ure popold., od 7. do 8. ure zvečer pa ob torkih in petkih.

62-64 Park St. Tel. Canal 1405 Telefon Haymarket 50.

POZOR! POZOR!

Ste že brali povest Jungle?

Jugosl. del. tisk. družba bo v kratkem izdala povest, ki je izhajala pol drugo leto v "Proletareu" v **LEPO VEZANI KNJIGI**. Knjiga bo obsegala nad 400 strani zanimivega čtiva iz amer. delavskega življenja.

Povest je zajeta iz življenja čikaških klavnic in je pisana po znamenem autorju Upton Sinclairu, ki je dal dovoljenje za slovenski prevod.

"Jungle" je največji roman 20. stoletja!!!

Ker je število izdaje zelo omejeno, se prosi vse tiste, ki hočejo naročiti knjigo, da vpošljejo svojo naročitev prej ko mogoče, ker inče bi bilo prepozno.

Cena knjige se naznani pozneje. Naroča se pri upr. Proletarca, 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

JUNGLE

Angleški pisatelj Upton Sinclair Z avtorjevim dovoljenjem prevaja Ivan Kaker.

(Copyright, 1905, 1906, by Upton Sinclair.) (Nadaljevanje.)

Marija pa je odmajala z glavo. Za njo da je vse preč, je rekla; niklo je ne bo maral v službo. Svoje pretoklosti vendar ne more prikriti. Poskusilo so pred njo še druge, a vse zaman. Na tisoče moških zahaja sem, in prej ali slej bi se s kom srečala. "In razuntega," je pristavila Marija, "nisem več za nobeno rabo, nimam nobenega upanja več, kajti zavijam vendar morfij. Kaj boš torej z mano?"

"Ali ga ne moreš opustiti?" zakliče Jurgis. "Ne," odvrne ona, "vedno bi ga spet jemala. Kaj hasne, da bi se radi tega vznemirjal? Bržkone ostanem tu, dokler ne umrjem. To je vse, za kar sem še dobra."

Več kot tega Jurgis ni mogel spraviti iz nje; vsak nadaljni pokuš je bil brez uspeha. Ko ji je rekel, da Elzbieta ne bo več dovolil, da bi prejemale denar od nje, je odvrnila malomarno: "Potem ga zapravim tu, — that's all." Oči so ji zrlle teško, zmučeno, in obraz ji je bil rdeč in zabruhel; spoznal je, da jo dolgočasi, in da želi da bi odšel. In končno se je poslovil razočaran in otožen.

Ubogi Jurgis ni bil prav srečen med svojo. Elzbieta je zdaj vedno bolehal, in otroci so bili divji in neotesani ter vsled vednega potepanja po mestu že vsi pokvarjeni. Vkljub temu pa je ostal pri rodbini, ker ga je spominjala nekdanje sreče; in če ni šlo kaj po volji, je iskal in gotovo našel uteho v socialističnem gibanju. Odkar ga je otegnila sabo ta velikanska povodenj, so se mu stvari, ki so izpolnjevale poprej vse njegovo življenje, zdele sedaj brezpomembne in manj važne. Njegovo zanimanje se je obračalo sedaj drugam, — v kraljestvo idealov. Zunanja stran njegovega življenja se je kazala dokaj priprosta in nezanimiva; bil je le hotelski vratar in nameraval tudi ostati, ker je pri tem lahko živel. Toda bogato, imenitno in velezanimivo je bilo njegovo življenje v svoji notrajnosti. Treba se je bilo še toliko učiti, toliko razmišljati!

Nikdar v svojem življenju ni pozabil Jurgis onega dne pred volitvami, ko je prišlo telefonsko poročilo od nekega H. Adamsovega prijatelja, da naj pride na poset in vzame sabo Jurgisa, ker se dotični želi z njim seznaniti.

Povabilo je došlo od nekega moža v Chicagi z imenom Fisher, milijonarja, ki se je naveličal svojega puščavniškega življenja in se naselil v najrevnejšem mestnem okraju, kjer si je kupil malo hišico. K stranki sicer ni pripadal, a simpatiziral je z njo in bil istega mišljenja. Povabil je k sebi v goste izdajatelja neke velike revije na vzhodu, ki besni proti socializmu, pa očitvidno ne ve, za kaj se pri vsem tem gibanju pravzaprav gre. Milijonar je predlagal, da bi Adams privedel sabo Jurgisa, in naj bi se potem debatiralo "o hrani revežev", za katero uprašanje se je urednik posebnostno zanimal. Young Fisherjeva domačija je obstala iz malega dvonadstropnega poslopja, zidana iz opeke. Od zunaj umazana in preperela hiša je bila znotraj okusno in čedno opremljena. V sobi je stala velika omara z različnimi knjigami nabita, in na stenah so visele številne slike, na katerih je odsevala mehka rmena svetloba. Noč je bila mrzla in deževna, in v odprti peči je gorel velik panj. Razgovarjalo se je v sobi osem ljudi, ko je vstopil Adams s svojim prijateljem, in Jurgis je z začudenjem opazil, da se nahajajo med njimi tudi tri dame. Še nikdar poprej ni govoril z damami iz boljših krogov, in prišel je sedaj v veliko zadrego. Obstal je med durmi, držeč leseno klobuk v rokah, in napravil globok poklon pred vsako osebo, katere je bil predstavljen; ko se ga je povabilo, da zavzame prost, se je stisnil v temen kot ter se plašno vsedel na rob stola in si z rokavom brisal pot s čela. Pričujočnost teh nepoznanih, imenitnih ljudi ga je zmedla popolnoma. Če bi le ne pričakovali od njega, da bi govoril! Navzoči so bili: gospodar, še mlad človek v fraku in z belo kravato, velike in močne potave, — in urednik, bledolichen mož, z imenom Maynard, — nadalje slabotna mlada soproga prvega in neka starejša dama, voditeljica otroškega vrteca, — potem mlad dijak in krasna mlada gospodična z izrazitim, resnim obrazom. Spregovorila je le enkrat ali dvakrat, dokler je bil Jurgis tam, vse ostali čas pa je sedela pri mizi sredi sobe in si glavo zamisljen z roko podpirala. Navzoča sta bila nadalje še dva gospoda, ki jih je mladi Fisher Jurgisu predstavil za Mr. Lucasa in Dr. Schliemanna. Slišal je, da sta nagovarjala Mr. Adamsa s "sodrug", in tako je Jurgis vedel, da sta socialista.

Lucas je bil majhen, pohleven človek, čegar zunajnost je spominjala na duhovnika. In res je bil preje potujoč pridigar, potem pa postal prorok in oznanjal nov evangelij. Potoval je po vsej deželi in živel enako nekdanjim apostolom od gostoljubnosti in pridigal na cestah, ako ni mogel dobiti dvorane. Oni drugi pa je z urednikom ravno nekaj pretresoval, ko sta Adams in Jurgis vstopila in ju v debati prekinila, a na gospodarjev predlog sta spet nadaljevala. Jurgis je kar onemel, v trdnem prepričanju, da je Dr. Schliemann gotovo eden najčudnejših ljudi, ki je kdaj na svetu živel.

Nicholas Schliemann je bil Šved, velike in suhe postave, imel je kocinaste roke in sršasto rmeno brado. Dovršil je v domovini višje šole in postal profesor modroslovja, dokler ni spoznal, — kakor je povedal —, da je na najboljšem potu, da proda svoj značaj in svojo delavno moč. Da se pred tem obvaruje, izselil se je v Ameriko; tu je živel v Chicagi v mestnem okraju največje bede, v mali podstrešni sobici, in se z vso vno ukvarjal s svojimi načrti. Študiral je sestavo živil; vedel je natančno, koliko proteina in ogljikovega hidrata potrebuje njegovo telo, in uravnil si je tako, da za svojo hrano ni izdal na dan več kot 11 centov, ne da bi mu bilo treba gladovati. S prvim julijem, ko so se začele počitnice, je vsako leto ostavil Chicago, peš in zunaj na kmetijah je pomagal pri žetvi, zaslužil na dan dva in pol dolarja ter se vračal jeseni spet v mesto, s poštno prisluženim denarjem v žepu, približno 125 dolarjev, to je natančno toliko, kolikor je rabil za vse leto. To je bila najskrajnejša meja človeške neodvisnosti, ki jo more človek doseči "pod kapitalizmom". Oženil se ne bo nikdar, — je izjavil; kajti nobenemu pametnemu človeku ne bo prišlo na misel, da bi se zaljubil pred splošno svetovno revolucijo.

Sedel je zdaj v velikem naslonjaču in noge prekrizal; pomaknil je glavo nazaj v senco, da so se videle samo njegove žareče oči, iz katerih je gorel nek čuden notranji plamen. Govoril je priprosto a odločno, kakor bi razlagal svojim poslušalcem kako neizpodbitno znanstveno resnico iz računstva; toda takšni nasveti, kakršne je stavil sedaj, bi spravili navadnim ljudem lase pokonci. In ako bi poslušalec zatrjeval, da kaj takega ni v stanu razumeti, bi mu oni poskušal z novimi, še čudnejšimi idejami stvar pojasniti. Jurgis je primerjal Dr. Schliemanna z viharjem ali potresom. In vendar, naj se je zdalo še tako neverjetno, je obstajalo med njima neko duševno sorodstvo, in Jurgis je mogel slediti njegovim izvajanjem skoro ves čas. Preko težavnih mest, nerazumljivih stvari, je kakor bi spaval, in v besnem diru je šlo dalje, — v pravih Mazepovem pojezdu na divjem konju fantazije.

Nikolaj Schliemann je natančno poznal vse veselstvo, toda o človeku samem je vedel le prav malo. Studiral je človeške uredbe in se igral z njimi kakor z balončki iz mila. Bilo je presenetljivo, da je moglo tičati toliko uničevalne sile v enem samem človeku. Kaj je sploh vlada? Ni-li edini namen vsake vlade ta, da čuva nad priropnami lastninskimi pravicami, nad obstojem stare oblasti in moderno sleparijo? Ali kaj je ženitev? Zakon in prostitucija sta oboji leci enega izkusa; oba streljata le moški zverski poželjivosti po spolnih nasladah. Razlika, ki obstoji med njima, je le razredna razlika, razlika po sloju in premoženju. Ako ima žena denar, lahko narekuje svoje

pogoje: enakost, pogodbo za življenje in zakonitost, to se pravi: pravico dedovanja za svoje otroke. Ako pa nima denarja, spada med proletarijat in se proda, da more živoreti. In potem se takim bitjem vtepa v glavo še vera, smrtno orožje najhujšemu sovražniku — cerkvi. Vlada uničuje mezdemu sužnju telo, cerkev s svojim nemoralnim praznovrstvom pa dušo in zastupi vsak napredek že v kali. Delavec naj bi stavil vse svoje upe na neko prihodnje življenje onstran groba, med tem ko mu njegovi "osrečevalci" praznijo žepa v tem življenju in ga vzgajajo k priprostosti, ponižnosti in pokorščini, — torej baš k vsem onim narobe-čednostim, ki se tako dobro skladajo s kapitalistično robo! Osoda civilizacije se bo odločila v boju za življenje in smrt med rudečo internacionalno in med črno internacionalno zavstavo, — med socializmom in rimsko-katoliško cerkvijo, odnosno tu v Ameriki peklensko temo ameriškega evangelizma.

Tu je stopil na bojno polje bivši potujoči pridigar, in vnela se je vroča jezična bitka.

Sodrug Lucas ni bil to, kar imenujemo študiranege človeka. Poznal je dobro sveto pismo, a to sveto pismo si je raztolmačil z istinitimi življenjskimi izkušnjami. "Kako to" — je rekel —, da zamenjate vero z ono brozgo, katero so napravili ljudje iz Kristusovih naukov? Da je dandanes cerkev v rokah lupeških oderuhov, je jasno dovolj, a ravnatoko je tudi očito, da se pojavlja in vseh straneh proti temu mogočen odpor, in ako sodrug Schliemann spet pride na ta predmet čez nekaj let . . ."

"O, seveda," ga prekine urednik Maynard, "ne dvomim prav nič, da bo Vatikan čez sto let tajil, da bi bil kdaj nasprotnik socializma, ravnatoko kakor taji sedaj, da je mučil Galileja." — "Ne branim nikakor Vatikan," je izjavil Lucas živahno, "branim pa besedo božjo, ki je nepretrgan klic človeške duše po osvoboditvi izpod jarma tlačanstva. Vzemite 24. poglavje v knjigi Hiob, ki ga v svojih nagovorih citiram navadno kot "Sveto pismo in mesarski trust", ali pa vzemite besede proroka Jozaja, ali pa besede Gospoda Jezusa samega. Toda ne mislite pri tem na imenitnega kneza, ki ga je naša umetnost napravila iz njega, na Kristusa, kakor ga pojmuje naša sedajna oficijelna cerkev, marveč na Jezusa v vsej njegovi resničnosti, kot bitje tuge in trpljenja, kot na izobčena in od vsega sveta preziranega, ki ni imel toliko, kamor bi položil svojo trudno glavo."

"Pustim Vam Vašega Jezusa", se je spet oglasil Maynard.

"No, dobro!" je zaklical Lucas. "Zakaj bi Jezus ne imel nobene stika s svojo cerkvijo, — zakaj bi njegove besede in njegove življenje ne imelo nobenega upliva na one, ki ga spoznavajo? To je mož, prvi revolucionar, verni začetnik socialnega gibanja, mož, iz čegar vsega bistva je gorel plamen sovraštva proti bogastvu in proti vsem posledicam bogastva — proti ošabnosti, proti potratnemu življenju bogatinov in proti tiraniji bogastva, — mož, ki je bil sam beač in romar, mož iz ljudstva, prijatelj najnižjih, ki je vedno in vedno preklinjal bogastvo: "Ne iščite zakladov, ki jih molji in rja požori!" — "Blagor nadložnim in trpečim, ker njih je neboško kraljestvo." — "Gorje ti, ki si bogat, ker izgubil si tolažbo!" — "Resnično resnično vam povem, prej bo prišla kamela skozi šivankino uho nego bogatin v božje kraljestvo." — In kateri pretirane obresti oderuhov tedajnega časa prekolne: "Gorje vam, vi pismouki in farizeji!" — "Gorje vam, vi kače, vi gadja zalega, kako morete ubežati peklenškemu pogubljenju?" — Kateri je menjalec denarja in kramarje z bičem iz templja zapodil. Ki je bil križan — pomislite to! — kot upornik in motivec družabnega reda. In iz tega moža so naredili "velikega duhovnika zlatega teleta, pobeljene poštenosti"! — velikega duhovnika cerkvenega nauka, v čegar senca se odigravajo vse grozote in ostudnosti moderne civilizacije! Dragocene, z žlahtnimi kamni posute podobe napravljajo o njem, pohotni duhovniki žgejo miro in kadilo njemu v čast, in moderni roparski vitezi industrije mu darujejo svoje dolarje, katerih se še drži kri zapuščenih udov in sirt, gradijo mu temple, posedajo tam na mehkih naslonjačih in poslušajo njegov nauk, ki ga razlaga kak doktor meglene bogoslovne učeniosti!"

"Izvrstno!" zakliče Dr. Schliemann v smehu. Toda oni je bil v polnem tiru; pridigoval je o predmetu, katerega je sedaj obravnaval že skozi pet let neprenehoma v vsakem svojem govoru, in se ni dal motiti nikdar.

"To je Jezus Nacarenski!" je zaklical, "ta razredno zavedni delavec. Agitator, upornik, anarhist. On, vzvišeni gospod in stvarnik sveta, v katerem trguje brezvestna duhovščina s človeškimi telesi in dušami in jih spreminja v svetle dolarje. Ako bi Jezus prišel na ta svet danes in videl, kako so ljudje zlorabili njegovo ime, bi li ne vzplamtel njegova duša v jezi do neba? Mar bi ga pri pogledu na to ne objela globoka žalost? Njega, kneza milosrčnosti in ljubezni? Ono strašno noč, ko je na vrtu Gethzemane bojeval smrtni boj, da so mu krvave srage stopile na čelo, — mislite li, da je takrat videl kaj hujšega, nego bi mogel videti danes ponoči na bojnem polju daljne Mandžurije, kjer nosijo ljudje pred sabo z dragimi kamni okrašene njegove podobe, ko moréna tisoče svojih soljudij, edinole v dobiček brezbožne družbe, v katerej neomejeno vlada grozovitost in pohotnost? Mislite li, ko bi danes bil v Petrogradu, da bi ne zgrabil za bič in ne pognal menjalec denarja in barantačev iz svojega templja?"

Tukaj se je govornik nekoliko ustavil, da pride k sapi. "Ne, prijatelj," ga zavrne Dr. Schlieman suho; "kajti Kristus je bil praktičen človek. Vzel bi neke male stvari, izdelane kakor citrone, takšne kakoršne sedaj uvažajo v Rusiji, priročne, da se lahko nosijo v žepu, a vendar močne dovolj, da poženejo v zrak cel tempelj."

Lucas je počakal, da sedružba neha smejati; potem je spet začel: "Da, oglejte si stvar s praktične strani, sodrugi. Tu imamo pred sabo zgodovinsko osebo, katero časti in ljubi ves svet, ki je prišla med nas in živela naše življenje, oznanjala naš nauk. Ali naj jo pustimo v rokah naših sovražnikov? Ali naj jim dovolimo, da puščajo njegov vzgled, njegove nauke in da skubejo ljudstvo v njegovem imenu? Mi ljubimo besede Jezusove, ki jih ne more utajiti nikdo. Ali jih naj torej ne oznanjamo ljudstvu in mu ne povemo, kdo je bil on, kaj je učil in kaj delal? Ne, ne — in tisočkrat ne. Porabili bomo njegovo avtoriteto ter ničvredneže in lenuhe pregnali iz njegovega templja ter ljudstvo podnetili, da stopi na lastne noge."

Lucas je utihnil. Urednik Maynard pa je stegnil roko po nekem popirju, ki je ležal na mizi. "Tu, prijatelj," je rekel smeje. "Tu je nekaj, s čemur lahko takoj začnete. Priležnici nekega škofa so bili ravnokar ukradeni dijamanti v vrednosti 50.000 dolarjev, in oni škof velja za velikega človekoljuba, za učenege. Ljudmilege in delavstvu naklonjenega škofa!" Ko je družbanekaj časa molčala, je urednik menil nekoliko naivno, da je vedno mislil, socializem je popolnoma dovršen program, jasno izdelan načrt bodoče civilizacije, dočim imata tu dva aktivna strankina člana skoro popolnoma nasprotna nazora. "Zanimalo me bo," je rekel, "ako mi hočeta gospoda razložiti, kaj imata na idejah pravzaprav skupnega, in kako da pripadata oba k eni in isti stranki." V odgovor na to uprašanje se je po daljši debati formuliralo dvojje skrbno premišljenih predlogov: Prvič, da veruje socializem na skupno lastnino in na demokratsko (ljudsko) upravo pravijsalnih sredstev za življenske potrebe; in drugič, da socialist veruje, da se doseže to le z negovanjem razredne zavednosti in politično organizacijo delavstva.

Za Lukasa, verskega prenapetneža, je pomenjala ta ljudska država "Novi Jeruzalem", božje kraljevstvo na zemlji, ki se nahaja v vsakem človeku. Onemu pa je bil socializem neogibno potreben korak naprej k daljnemu cilju, počasen korak, ki ga je treba napraviti s potrpljenjem. Schliemann se je imenoval "filozofskega anarhista", in je izjavil, da je anarhist človek, ki je prepričan, da leži končni cilj človeškega življenja v svobodnem razvoju vsake individualnosti, neoviran po zakonih, izvzemši zakonov njegove lastne vesti.

Stara navada je zdraviti revmatizem, trganje po udih, neuralgijo, zvinjenje itd. z Dr. Richterjevim "Pain Expeller". Pravi Pain Expeller se dobi tudi v Ameriki v sleherni lekarni za 25 centov steklenica in se spozna po varstveni znamki s sidrom. Pri kupovanju je treba na to paziti.

Sodrugi! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radniško Stražo", edini hrvatski socialistični list v Ameriki. Naročnina \$2.00 na leto. Naslov: 606 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Podpisana se priporočava Slovincem za mnogobrojen obisk, ker imava na razpolago do brogostilno in dvorane.

Šajnek & Hans 587 S. Center Av Chicago, Ill.

M. A. Weisskopf, M. D. Izkušen zdravnik.

Urađuje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer. 885 So. Ashland Ave. Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

Valentin Potisek GOSTILNICAR

1237-1st St., La Salle, Ill. Toči vse, gostilni podrejene pijsaje in se priporoča rojakom za obilen obisk.

KUPUJTE PRI Albert Lurie Co., 567-69-71-73 Blue Island Ave. CHICAGO, ILL.

Velika trgovina z mešanim blagom. Zmerne cene vsak dan.

G. Vokoun 559 W. 18 St. Chicago. Popravlja dežnike in pipe po primernih cenah.

POZOR! Kadar se brijete stopite vedno v brivnico I. razreda, to je pri

Louis Polka, 461 W. 18th St., Thalia Hall Bldg. CHICAGO, ILL.

Naročite se na Slovensko-angleško slovnico, Slovensko-angleški tolmač in Angleško-slovenski slovar.

Vse tri knjige v eni stane le \$1.00 in jo dobiš pri V. J. KUBELKA AND CO. 9 Albany St., New York, N. Y.

SE LI BRIJETE SAMI? Mi Vam oferiramo britve za \$2.00 izdelane najboljšega materijala, ki se prodaja za \$4.00.

JOS. KRAL, 417, 419, 421, 423 W. 18th Street CHICAGO, ILL.

Dr. Wm. A. Lurie, IZKUŠEN ZDRAVNIK.

Ordinuje: Anda's Drug Store, 631 S. Centre ave., od 11—12 po dnevi. Drugi urad: 100 State St., Room 210, od 4—5 ure popoldne, izvenzmi nedelje.

Stanovanje: 1346 W. 22nd Street. Telephone, Canal 659.

Delavci na prostem izpostavljeni mrazu in vlažnosti se ubranijo dolgoletnemu bolehanju za reumatizmom in neuralgijo, ako rabijo Dr. RICHTERJEV Sidro Pain Expeller

Joseph Kratk 575 W. 17th St., Chicago, Ill. Izdelovalec najfinjših črnske vrste. Na debelo in drobno.

Curiš i Radakov 623 So. Throop Street. Vozi tudi na dom CHICAGO

POZORI! SLOVENCIM! POZOR! SALOON s modernim kegljiščen

MARTIN POTOKAR 564 SO. CENTER AVE., CHICAGO

M. Lacković 378 West 18th St., Chicago

Leopold Saltier ODVETNIK

HALO! HALO! Kam pa? — Na sveže pivo in dobrega vina k

Frank Mladicu 611 S. Center Ave.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D. Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.